

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО»

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА”

Харків
2011

Програма навчальної дисципліни “Національна економіка” /
Уклад.: Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, Т.М. Камінська та ін. –
Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України”, 2011. – 10 с.

У к л а д а ч і: Л.С. Шевченко,
О.А. Гриценко,
Т.М. Камінська,
В.В. Броницька,
Г.Ю. Дарнопих,
І.А. Єфіменко,
Л.В. Нечипорук

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 3 від 06.06.2011 р.)*

1. ВСТУП

Навчальна дисципліна “Національна економіка” вивчає економічні закони функціонування й розвитку господарської системи суспільства, обґрунтовує пріоритети й заходи економічної політики держави, спрямовані на стабільний економічний розвиток та підвищення якості життя населення за умов дотримання вимог національної економічної безпеки.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування системи наукових поглядів на сутність, моделі, типи та інституційні чинники розвитку національної економіки. Для майбутніх фахівців з права важливо отримати спеціальні знання щодо сутності та методів державного регулювання економіки, у тому числі забезпечення національної конкурентоспроможності, детінізації та декриміналізації економіки, формування системи управління національною економічною безпекою.

Специфіка освітньої професійної програми навчання студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю “Правознавство” обумовлює зв’язок даної навчальної дисципліни з курсами економічної теорії, міжнародної економіки, економіки підприємства, теорії держави і права, цивільного, трудового, господарського, фінансового, міжнародного, адміністративного і кримінального права. У результаті оволодіння навчальною дисципліною “Національна економіка” студенти повинні:

знати сутність, ознаки та основні компоненти національної економіки; етапи формування сучасної структури та інфраструктури національної економіки; методологію оцінки економічного потенціалу країни та його окремих складових; основні типи та чинники економічного зростання й економічного розвитку країни; механізми регулювання національної економіки; основні види, напрями, механізми та інструменти державної соціально-економічної політики; систему та класифікацію макроекономічних соціально-економічних прогнозів; класифікацію та порядок розробки державних і регіональних цільових комплексних програм; економічні аспекти геополітичного положення та національної конкурентоспроможності України; причини криміналізації економіки як системної загро-

зи розвитку суспільства; засади створення ефективної системи національної економічної безпеки;

у м і т и характеризувати основні відтворювальні пропорції та ризики розвитку національної економіки; прогнозувати наслідки та результати окремих заходів державної соціально-економічної політики; обґрунтовувати пріоритети та розраховувати показники соціального розвитку національної економіки, інвестиційної та інноваційної діяльності; аналізувати світові індекси і рейтинги конкурентоспроможності, індекс глобальної конкурентоспроможності; формувати пропозиції щодо підвищення ефективності макроекономічної політики; визначати випадки порушення вимог національної економічної безпеки.

2. З М І С Т

I. Національна економіка: зміст та засади функціонування

Історія вчень про національну економіку.

Суть, ознаки і компоненти національної економіки. Вертикальні та горизонтальні зв'язки в національній економіці. Суб'єкти національної економічної діяльності. Інституційні чинники формування та розвитку національної економіки. Типи та моделі національної економіки.

Національна економіка як галузь економічних наук та навчальна дисципліна. Предмет і завдання вивчення національної економіки. Функції національної економіки як науки. Методологія пізнання національної економіки.

II. Формування сучасної структури та інфраструктури національної економіки

Поняття “структура економіки”. Структурний аналіз національної економіки.

Національний ринок і його структура. Формування рин-

кових інститутів. Роздержавлення і приватизація в Україні. Приватна власність як економічна основа ринку. Права та обов'язки власників. Суб'єкти власності в ринкових умовах. Приватизація і забезпечення прав власності. Виникнення олігархії та нової національної еліти.

Ринкова інфраструктура: сутність, функції, основні елементи і види. Особливості формування ринкової інфраструктури в Україні. Вплив ринкової інфраструктури на формування конкурентного середовища.

III. Економічний потенціал національної економіки

Поняття та склад потенціалу національної економіки. Взаємозв'язок категорій “економічний потенціал” та “національне багатство”.

Економічний зміст, оцінка та особливості формування потенціалів національної економіки України. Природно-ресурсний потенціал. Демографічний та трудовий потенціал. Виробничий потенціал. Інвестиційний потенціал. Науково-технічний та інформаційний потенціал. Зовнішньоекономічний потенціал. Потенціал соціального споживання (споживчий потенціал; рекреаційний потенціал).

IV. Економічне зростання та розвиток національної економіки

Економічне зростання як категорія національної економіки. Кейнсіанські і неокласичні моделі економічного зростання.

Показники економічного зростання в Україні. Основні типи, фактори й динаміка економічного зростання. Циклічність економічного зростання.

Економічне зростання та економічний розвиток. Інституціональні теорії розвитку ринкової економіки. Концепція сталого розвитку. Національні можливості забезпечення сталого розвитку в Україні.

Людський розвиток як мета і критерій економічного зростання. Індекс людського розвитку в Україні.

V. Регулювання національної економіки. Державне управління економікою

Ринковий механізм регулювання національної економіки.
Корпоративне регулювання економіки.

Державне регулювання національної економіки: необхідність, сутність та функції. Методи та інструменти державного регулювання економіки. Поняття економічної політики. Органи державного регулювання національної економіки та їхні функції. Трансформація ролі держави в економічних системах пострадянських країн. Особливості державного регулювання економіки в перехідних системах. Розвиток партнерських відносин між державою і бізнесом.

Сутність демократії та її місце в управлінні економікою. Демократія як фактор самоуправління в економіці. Громадянське регулювання економіки.

Економічна свобода та її основи. Економічний порядок як система узгодження інтересів. Дотримання чинного законодавства.

VI. Програмування та прогнозування національної економіки

Державна стратегія соціально-економічного розвитку країни. Обґрунтування цілей розвитку національної економіки. Державні пріоритети. Ієрархія цілей.

Сутність державного програмування, види програм. Державні цільові програми. Формування програм розвитку національної економіки. Макроекономічне планування як функція державного регулювання.

Види соціально-економічних прогнозів. Принципи та функції соціально-економічного прогнозування. Класифікація основних методів прогнозування. Інформаційне забезпечення наукового прогнозування національної економіки. Прогнозні документи економічного і соціального розвитку.

VII. Соціальна політика держави

Теорії суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки. Принципи соціальної ринкової економіки.

Основні пріоритети та показники соціального розвитку національної економіки. Стан соціальної сфери України.

Соціальна політика держави: сутність, основні моделі та інструменти. Державна політика зайнятості. Державна політика доходів. Державна політика розвитку соціально-культурної сфери. Соціальна політика та забезпечення людського розвитку.

VIII. Структурна та інвестиційно-інноваційна політика

Структурна політика: цілі, пріоритети, механізми. Таргетування. Вибір національних пріоритетів.

Макроекономічна реструктуризація базових галузей економіки в контексті концепції техніко-економічних укладів. Мікроекономічна структурна перебудова. Сприяння розвитку малого і середнього бізнесу. Орієнтація структурних перетворень на формування постіндустріальної (інформаційної) економіки з екологічними та соціальними пріоритетами.

Інвестиційна політика: зміст, інструменти та особливості реалізації в національній економіці. Основні показники інвестиційної діяльності. Фактори розвитку інвестиційної діяльності в реальному секторі економіки. Інвестиційний клімат в Україні.

Інноваційна політика: зміст, інструменти та особливості реалізації. Основні показники інноваційної діяльності. Моделі інноваційного розвитку. Національна інноваційна система та її створення в Україні. Сутність інноваційної економіки.

Грошово-кредитна та фінансова політика: сутність та напрями реструктуризації.

Регіональна політика: зміст, цілі та методи реалізації. Територіальний підхід до створення вільних економічних зон (ВЕЗ).

IX. Національна конкурентоспроможність в умовах глобалізації. Зовнішньоекономічна політика держави

Глобалізація і національні економіки. Основні форми та тенденції інтернаціоналізації національних продуктивних сил. Інституціональні форми економічної інтеграції України у світове господарство.

Зовнішньоекономічна політика держави: сутність і напрями реалізації.

Міжнародна конкурентоспроможність країни: поняття, основні складові і джерела. Теорії конкурентоспроможності країни. Модель національної конкурентоспроможності М. Портера.

Світові індекси і рейтинги конкурентоспроможності. Індекс глобальної конкурентоспроможності. Рейтинг України в контексті складових конкурентоспроможності. Формування української моделі національної конкурентоспроможності.

X. Криміналізація економіки як системна загроза розвитку суспільства

Тіньова економіка як чинник дестабілізації економічного розвитку країни. Сутність, структура та функції тіньової економіки.

Причини і фактори криміналізації економіки. Економічна злочинність. Корупція, її сутність, типи і критерії виміру. Корупція як всезагальне підґрунтя загрозливого розвитку суспільства.

Економіко-правові шляхи детінізації і декриміналізації економіки.

XI. Національна економічна безпека

Економічна безпека в системі національної безпеки України. Концепція національної економічної безпеки. Інституційні основи системи національної економічної безпеки.

Проблеми і пріоритети економічної безпеки України.

Загрози національним економічним інтересам. Національні політичні і економічні ризики. Регіональні аспекти економічної безпеки України.

Система управління національною економічною безпекою.

3. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Алимов О. М. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення: моногр. / О. М. Алимов, А. І. Даниленко, В. М. Трегобчук. – К. : Об'єднаний ін-т економіки НАН України, 2005. – 540 с.

Безпека людського розвитку: економіко-теоретичний аналіз: моногр. / за ред. Л. С. Шевченко. – Х. : Право, 2010. – 448 с.

Економічна безпека держави: сутність та напрями формування: моногр. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін. / за ред. Л. С. Шевченко. – Х. : Право, 2009. – 312 с.

Інституційні основи інноваційного розвитку економіки: навч. посіб. / за заг. ред. В. Є. Новицького. – К. : КНТ, 2008. – 360 с.

Марченко О. С. Консалтингові ресурси національних інноваційних систем. Економіко-теоретичний аналіз: моногр. / О. С. Марченко. – Х. : Право, 2008. – 280 с.

Національна економіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Білоцерківець, О. О. Завгородня, В. К. Лебедева та ін.; за ред. В. М. Тарасевича. – К. : Центр учбової л-ри, 2009. – 280 с.

Національна економіка: навч.-метод. посіб. / О. Є. Кузьмін, У. І. Когут, І. С. Процик, Г. Л. Вербицька; за заг. ред. О. Є. Кузьміна. – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2010. – 188 с.

Національна економіка: підруч. / за ред. П. В. Круша. – К. : Каравела, 2008. – 428 с.

Национальная экономика: учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / В. В. Белоцерковец, Е. А. Завгородняя, В. К. Лебедева и др.; под ред. В. Н. Тарасевича. – К. : Центр учеб. лит., 2009. – 290 с.

Федулова Л. І. Інноваційна економіка: підруч. / Л. І. Федулова. – К. : Либідь, 2006. – 480 с.

Навчальне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА”

У к л а д а ч і: ШЕВЧЕНКО Людмила Степанівна,
ГРИЦЕНКО Олена Аврамівна,
КАМІНСЬКА Тетяна Михайлівна,
БРОНИЦЬКА Владислава Володимирівна,
ДАРНОПИХ Геннадій Юрійович,
СФІМЕНКО Ірина Андріївна,
НЕЧИПОРУК Людмила Володимирівна

Відповідальна за випуск *Л.С. Шевченко*

Редактор *В.В. Арнаутова*
Комп'ютерна верстка *А.В. Старжинської*

План 2011, поз. 75.

Підп. до друку 23.06.2011. Формат 60х84¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Умовн. друк. арк. 0,63. Облік.-вид. арк. 0,29. Вид. № 23.
Тираж 150 прим. Зам. № 4274. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.